

גמרא סדורה

מסכת

שבת

פרק: י"ט
קל. -

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות
עם רש"י

יצא לאור על ידי עמותת
"וכל בניך לימודי ה"
שבט תשע"ג

בהצלחה - יגיעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות
 דניאל ברק ווינט
 טל' - 0526071122
 דוא"ל vinetd@neto.net.il
 עתניאל ד.ד. הר חברון 90407

©

כל הזכויות על הטקסט, ניקוד ופיסוק
 שמורות למכון הישראלי לפרסומים תלמודיים.
 כל הזכויות על החלוקה לסוגיות ופסקאות
 שמורות לעמותת "וכל בניך לימודי ה".

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרת רווח.

כ"י

מסכת שבת פרק י"ט - "רבי אליעזר דמילה"

.594 קל, א

קל, א משנה

רבי אליעזר אומר:

אם לא הביא כלי מערב שבת - מביאו בשבת מגולה.
 ובספנה - מכסהו על פי עדים.

ועוד אמר רבי אליעזר:

נורתים עצים לעשות פחמין לעשות כלי ברזל.

כלל אמר רבי עקיבא:

כל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת - אינה דוחה את השבת.
 שאי אפשר לעשותה מערב שבת - דוחה את השבת.

גמרא

איבעיא להו:

טעמא דרבי אליעזר משום חבובי מצוה,
 או דילמא משום חשדא?

למאי נפקא מינה?

לאתוויי מכוסה על פי עדים.

אי אמרת: משום חבובי מצוה, מגולה - אין, מכוסה - לא.
 אלא אי אמרת: משום חשדא אפילו מכוסה - שפיר דמי

מאי?

איתמר אמר רבי לוי:

לא אמרה רבי אליעזר אלא לחבובי מצוה.

תניא נמי הכי:

"מביאו מגולה ואין מביאו מכוסה,
 דברי רבי אליעזר".

אמר רב אשי:

מתניתין נמי דיקא,

דקתני: "ובשעת הספנה מכסהו על פי עדים",
 בספנה - אין, שלא בספנה - לא.

שמע מינה.

משום חבובי מצוה.

שמע מינה.

595. קל, א

תניא אידה:

"מביאו מגולה ואין מביאו מנוסה,

דברי רבי אליעזר,

רבי יהודה אומר משום רבי אליעזר:

נוהגין היו בשעת הסכנה שהיו מביאין מנוסה על פי עדים".

איבעיא להו:

"עדים" דקאמר: איהו וחד,

או דילמא: הוא ותרי?

תא שמע:

"ובסכנה מנסהו על פי עדים".

אי אמרת בשלמא: "הוא ותרי" - שפיר,

אלא אי אמרת: "הוא וחד" - מאי "עדים"!!

שראויים להעיד במקום אחר.

596. קל, א

"ועוד אמר רבי אליעזר:

[בזרתים עצים לעשות פחמין לעשות כלי ברזל].

תנו רבנן:

"במקומו של רבי אליעזר היו בזרתין עצים לעשות פחמין לעשות ברזל בשבת. במקומו של רבי יוסי הגלילי היו אובלין בשר עוף בחלב".

לוי איקלע לבי יוסף רישבא.

קריבו ליה רישא דטוונתא בחלכא - לא אכל.

כי אתא לקמיה דרבי,

אמר ליה: אמאי לא תשמתינהו!

אמר ליה: אתריה דרבי יהודה בן בתירה הנה,

ואמינא: דילמא דרש להו כרבי יוסי הגלילי.

דתנו:

"רבי יוסי הגלילי אומר:

נאמר: "לא תאכלו כל נבלה"¹ (דברים יד, כא),

ונאמר: "לא תבשל גדי בחלב אמו" (דברים יד, כא),

את שאסור משום נבלה, אסור לבשל בחלב.

עוף שאסור משום נבלה, יכול יהא אסור לבשל בחלב?

תלמוד לומר: "בחלב אמו",

יצא עוף שאין לו חלב אם" (חולין קיג.).

אמר רבי יצחק:

עיר אחת היתה בארץ ישראל שהיו עושין כרבי אליעזר והיו מתים בזמן.

ולא עוד, אלא שפעם אחת גזרה מלכות הרשעה גזרה על ישראל על המילה,

ועל אותה העיר לא גזרה.

¹ לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכור לנכרי כי עם קדוש אתה לה' אלהיך

597. קל, א

תניא:

"ר'בן שמעון בן גמליאל אומר:

כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה, כגון מילה,

דכתיב: "שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב" (תהילים קיט, קסב),

עדיין עושין אותה בשמחה.

וכל מצוה שקבלו עליהם בקטטה, כגון עריות,

דכתיב: "וישמע משה את העם בכה למשפחותיו" (במדבר יא, י) - על עסקי משפחותיו,

עדיין עושין אותה בקטטה".

הליכא פתובה דלא רמו בה תיגרא.

תניא:

"ר'בי שמעון בן אלעזר אומר:

כל מצוה שמסרו ישראל עצמן עליהם למיתה בשעת גזרת המלכות,

כגון עבודה זרה ומילה - עדיין היא מוחזקת בידם,

וכל מצוה שלא מסרו ישראל עצמן עליה למיתה בשעת גזרת המלכות,

כגון תפילין - עדיין היא מרופה בידם".

דאמר ר'בי ינאי:

תפילין צריכין גוף נקי כאלישע בעל כנפים.

מאי היא?

אמר אביי:

שלא יפית בהם.

רבא אמר:

שלא יישן בהם.

ואמאי קרו ליה: "אלישע בעל כנפים"?

שפעם אחת גזרה מלכות הרשעה גזרה על ישראל שכל המניח תפילין על ראשו יקרו את מוחו,

והיה אלישע מניח תפילין ויצא לשוק,

וראהו קסדור אחד. רץ מלפניו ורץ אחריו.

כיון שהגיע אצלו, נטלו מראשו ואחזו בידו.

אמר לו: מה בידך?

אמר לו: כנפי יונה, פשט את ידו ונמצאו בה כנפי יונה.

לפיכך היו קוראין אותו "בעל כנפים".

מאי שנא כנפי יונה דאמר ליה, ולא אמר ליה שאר עופות?

משום דדמיא כנסת ישראל ליונה,

שנאמר: "כנפי יונה נחפה בכסף ואברותיה בידקרקר חרוץ" (תהלים סח, יד).

מה יונה זו כנפייה מגינות עליה,

אף ישראל מצות מגינות עליהן.

598. קל, א-ב

אמר רבי אבא בר רב אדא אמר רבי יצחק:
פעם אחת שקחו ולא הביאו איזמל מערב שבת,
והביאוהו בשבת דרך גגות ודרך חצירות
שלא ברצון רבי אליעזר.

קל, ב

מתקיף לה רב יוסף:
שלא ברצון רבי אליעזר?!
אדרבה, רבי אליעזר הוא דשרי!

וכי תימא שלא ברצון רבי אליעזר דשרי אפילו ברשות הרבים,
אלא ברצון רבנן דאסרו דרך רשות הרבים, ושרו [דרך גגות דרך חצירות וקרפפות.

ומי שרי?

והתנא:

"בשם שאין מביאין אותו דרך רשות הרבים,

כך אין מביאין אותו לא דרך גגות ולא דרך קרפפות ולא דרך חצירות!"

אלא אמר רב אשי:

שלא ברצון רבי אליעזר ומחלוקתו,

אלא ברצון רבי שמעון.

דתנן:

"רבי שמעון אומר:

אחד גגות ואחד קרפפות ואחד חצירות נוֹלָן לרשות אחד הן לכלים ששבתו בתוכן,

ולא לכלים ששבתו בתוך הבית" (עירובין פט.).

599. קל, ב

בְּעֵא מִינִיה רַבִּי זִירָא מְרַבֵּי אַסִּי:
מְבוּי שְׁלֵא נִשְׁתַּתְּפוּ בּוּ, מַהוּ לְטַלְטַל בְּכוּלוּ?

מִי אָמְרֵינּוּ: כְּחֻצְר דְּמִי?

מַה חֻצְר, אַף עַל גַּב דְּלֵא עָרְבוּ מוּתַר לְטַלְטַל בְּכוּלוּ,
הָאִי נְמִי, אַף עַל גַּב דְּלֵא נִשְׁתַּתְּפוּ בּוּ - מוּתַר לְטַלְטַל בְּכוּלוּ,
אוּ דִילְמָא: לֹא דְמִי לְחֻצְר,
חֻצְר - אֵית לִיה אַרְבַּע מְחִיצוֹת,
הָאִי - לִית לִיה אַרְבַּע מְחִיצוֹת.
אִי נְמִי,
חֻצְר - אֵית לִיה דְּיוֹרִין,
הָאִי - לִית בֵּיה דְּיוֹרִין.

שְׁתִּיק וְלֹא אָמַר לִיה וְלֹא מִיָּדִי.

זִימְנִין אֲשַׁכְּחִיה דִּיתִיב וְקָא אָמַר,
אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיִשׁ מְשׁוּם **רַבִּי יְהוּדָה הַנַּשְׂיָא**:
פְּעַם אַחַת שָׁכַחוּ וְלֹא הִבִּיאוּ אִיזְמֵל מְעַרְב שַׁבָּת, וְהִבִּיאוּהוּ בְּשַׁבָּת,
וְהִיא הַדְּבָר קָשָׁה לְחַכְמִים: הֵיאָה מְנִיחִין דְּבָרֵי חַכְמִים וְעוֹשִׂין כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר?
חֻדָּא: דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שְׁמוּתֵי הוּא!
וְעוֹד, יְחִיד וְרַבִּים הִלְכָה כְּרַבִּים!
וְאָמַר רַבִּי אוֹשְׁעִיא:
שְׁאִילִית אֶת רַבִּי יְהוּדָה הַגּוֹזֵר וְאָמַר לִי: מְבוּי שְׁלֵא נִשְׁתַּתְּפוּ בּוּ הָוָה,
וְאִיִּיתוּהוּ מַהֲאִי רִישָׁא לְהָאִי רִישָׁא.

אָמַר לִיה:

סְבִירָא לִיה לְמַר: מְבוּי שְׁלֵא נִשְׁתַּתְּפוּ מוּתַר לְטַלְטַל בְּכוּלוּ?

וְאָמַר לִיה:
אִין.

אָמַר לִיה:

וְהָא זִימְנִין בְּעָאִי מִינָהּ וְלֹא אָמַרְתָּ לִי הֵכִי!
דִּילְמָא אַגְב שְׁיִטְפָּה רְהִיט לָהּ גְמַרְדָּה?

אָמַר לִיה:

אִין, אַגְב שְׁיִטְפָּה רְהִיטָא לִי גְמַרִי.

אֵיתְמַר אָמַר רַבִּי זִירָא אָמַר רַב:
מְבוּי שְׁלֵא נִשְׁתַּתְּפוּ בּוּ - אִין מְטַלְטְלִין בּוּ,
אֱלֵא בְּאַרְבַּע אַמּוֹת.

אָמַר אַבְיִי:

הָא מִילְתָא אָמְרָה רַבִּי זִירָא וְלֹא פִירְשָׁה עַד דְּאָתָא רַבָּה בְּר אַבּוּה וּפִירְשָׁה.
דְּאָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בְּר אַבּוּה אָמַר רַב:
מְבוּי שְׁלֵא נִשְׁתַּתְּפוּ בּוּ - עִירְבוּ חֲצִירוֹת עִם בְּתִים - אִין מְטַלְטְלִין בּוּ אֱלֵא בְּאַרְבַּע אַמּוֹת.
לֹא עִירְבוּ חֲצִירוֹת עִם בְּתִים - מוּתַר לְטַלְטַל בְּכוּלוּ.

אָמַר לִיה רַב חֲנִינָא חוּזָאָה לְרַבָּה:

מאי שנא כי עירבו חצירות עם בתים? דניתקו חצירות ונעשו בתים,
 קלא, א ורב לטעמיה דאמר רב: אין המבוי נותר בלחי וקורה עד שיהו ^בתים וחצרות פתוחין לתוכו,
 והקא בתים איכא, חצרות ליכא.
 כי לא עירבו נמי, ליחזינהו להני בתים כמאן דסתמי דמו, וחצרות איכא ובתים ליכא!

אפשר דמבטלי ליה רשותא דכולהו לגבי חד.

סוף סוף בית איכא, בתים ליכא!

אפשר דמצפרא ועד פלגא דיומא לגבי חד,
 מפלגיה דיומא ולפניא לגבי חד!

סוף סוף בעידנא דאיתיה להאי, ליתיה להאי!

אָלא אָמר רב אָשי:
 מי גרם לחצרות שׂיאסרו? בתים, וליכא.

600. קלא, א

אמר רבי חייה בר אבא אמר רבי יוחנן:
לא לכל אמר רבי אליעזר: 'מכשירי מצוה דוחין את השבת',
שהרי שתי הלחם חובת היום הן, ולא למדן רבי אליעזר אלא מגזירה שנה,
דתניא:

"רבי אליעזר אומר:

מניין למכשירי שתי הלחם שדוחין את השבת?
נאמרה הבאה בעומר, ונאמרה הבאה בשתי הלחם,
מה הבאה האמורה בעומר מכשירין דוחין את השבת,
אף הבאה האמורה בשתי הלחם מכשירין דוחין את השבת."

מופני.

דאי לא מופני, איכא למיפרך:
מה לעומר, שכן אם מצא קצור - קוצר,
תאמר בשתי הלחם, שאם מצא קצור - אינו קוצר!

לאי אפנויי מופני.

מכדי כתיב: **"והבאתם את עמר ראשית קצירכם אל הכהן"**² (ויקרא כג, י),
"ביום הביאכם"³ (ויקרא כג, טו),
למה לי?
שמע מינה: לאפנויי.

ואפתי: מופנה מצד אחד הוא,
ושמעין ליה לרבי אליעזר דאמר: מופנה מצד אחד למידין, ומשיבין!

"תביאו"⁴ (ויקרא כג, יז) - רבויא הוא.

למעוטי מאי?

אילימא למעוטי: לולב.

והתניא:

**"לולב וכל מכשיריו - דוחין את השבת,
דברי רבי אליעזר!"**

ואלא למעוטי: סוכה.

והתניא:

**"סוכה וכל מכשיריה - דוחין את השבת,
דברי רבי אליעזר!"**

ואלא למעוטי: מצוה.

והתניא:

**"מצוה וכל מכשיריה - דוחין את השבת,
דברי רבי אליעזר!"**

ואלא למעוטי: שופר.

והתניא:

**"שופר וכל מכשיריו - דוחין את השבת,
דברי רבי אליעזר!"**

² כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם וקצרתם את קצירה והבאתם את עמר ראשית קצירכם אל הכהן

³ וספרתם לכם ממחרת השבת ביום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה

⁴ ממושבותיכם תביאו לחם תנופה שנים שני עשרונים סולת תהיינה

אמר רב אדא בר אבהו:
למעוטי: ציצית לטליתו,
ומזוזה לפתחו.

תניא נמי הכי:
"ושוין שאם צייץ טליתו, ועשה מזוזה לפתחו - שהוא חייב".

מאי טעמא?

אמר רב יוסף:
לפי שאין קבוע להם זמן.

אמר ליה אביי:
אדרבה, מדאין קבוע להם זמן,
כל שעתא ושעתא זמניה הוא! קלא, ב

אלא אמר רב נחמן אמר רבי יצחק, ואיתקמא רב הונא בריה דרב יהושע:
הואיל ובקדו להפקידו.

601. קלא, ב - קלב, א

אמר מר:

"לולב וכל מכשיריו - דוחין את השבת,
דברי רבי אליעזר".

מנא ליה לרבי אליעזר הא?
אי מעומר ושתי הלחם - שכן צורך גבוה!

אלא אמר קרא: "ביום"⁵ (ויקרא כג, מ),
"ביום" - אפילו בשבת.

ולמאי הלכתא?
אילמא לטלטול - איצטריד קרא למישרי טלטול!

אלא למכשיריו.

ורבנן?

ההוא מיבעי ליה - ביום ולא בלילה.

ורבי אליעזר ביום ולא בלילה מנא ליה?

נפקא ליה מ"ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים" - ימים ולא לילות.

ורבנן?

איצטריד, סלקא דעתך אמינא, גילף "שבעת ימים" מסוכה,
מה להלן ימים ואפילו לילות,
אף כאן ימים ואפילו לילות.
קא משמע לן.

ולכתוב רחמנא בלולב, וניתו הנה ונילפו מיניה!

משום דאיכא למיפרה:
מה ללולב, שכן טעון ארבעה מינים.

"סוכה וכל מכשיריה - דוחין את השבת,
דברי רבי אליעזר".

מנא ליה לרבי אליעזר הא?
אי מעומר ושתי הלחם - שכן צורך גבוה הוא!
אי מלולב - שכן טעון ארבעה מינים!

אלא גמר "שבעת ימים" מלולב,
מה להלן מכשיריו דוחין את השבת,
אף כאן נמי מכשיריו דוחין את השבת.

ולכתוב רחמנא בסוכה, וניתו הנה וניגמור מיניה!

⁵ ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים

משום דאיכא למיפרה:
מה לסופה שכן נוהגת בלילות כבימים.

**"מצה וכל מכשיריה - דוחין את השבת,
דברי רבי אליעזר."**

מנא ליה לרבי אליעזר הא?
אי מעומר ושתי הלחם - שכן צורה גבוה!
אי מלולב - שכן טעון ארבעה מינים!
אי מסופה - שכן נוהגת בלילות כבימים!

אלא, גמר "חמשה עשר" "חמשה עשר" מחג הסוכות:
מה להלן מכשיריה דוחין את השבת,
אף כאן מכשיריה דוחין את השבת.

ולכתוב רחמנא במצה, וניתו הנה וליגמור מיניה!

משום דאיכא למיפרה:
מה למצה שכן נוהגת בנשים כבאנשים.

**"שופר וכל מכשיריו - דוחין את השבת,
דברי רבי אליעזר."**

מנא ליה לרבי אליעזר הא?
אי מעומר ושתי הלחם - שכן צורה גבוה!
אי מלולב - שכן טעון ארבעה מינים!
אי מסופה - שכן נוהגת בלילות כבימים!
אי ממצה - שכן נוהגת בנשים כבאנשים!

אלא, אמר קרא: **"יום תרועה יהיה לכם"**⁶ (במדבר כט, א),
ב"יום" - אפילו בשבת.

ולמאי?

אילימא לתקיעה,

הא תנא דבי שמואל:

"כל מלאכת עבודה לא תעשו" (במדבר כט, א) - יצתה תקיעת שופר ורדיית הפת,
שהיא חבמה ואינה מלאכה".
אלא - למכשיריו.

ורבנן?

ההוא מיבעי ליה: ביזם ולא בליילה.

ורבי אליעזר, ביזם ולא בליילה מנא ליה?

נפקא ליה מ"ביזם הכפרים תעבירו שופר בכל ארצכם"⁷ (ויקרא כה, ט),
וגמרי מהדרי.

⁶ ובחודש השביעי באחד לחודש מקרא קודש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו יום תרועה יהיה לכם

⁷ והעברת שופר תרועה בחודש השביעי בעשור לחודש ביזם הכפרים תעבירו שופר בכל ארצכם

לכתוב רחמנא בשופר וליתו הנה ולגמרו מיניה!

מתקיעת שופר דראש השנה ליכא למיגמר,
שכן מנסת זכרונות של ישראל לאביהן שבשמים.
מתקיעות שופר דיום הכפורים ליכא למיגמרי,
דאמר מר:

"תקעו בית דין שופר נפטר עבדים לבתיהם, ושרות חזרות לבעליהן" (ראש השנה ח:).

אמר מר:

"מילה וכל מבשיריה - דוחין את השבת,
דברי רבי אליעזר".

מנא ליה לרבי אליעזר הא?

אי מכווליהו גמר - כדאמרין!

קלב, א ועוד מה להנהן שכן אם עבר זמנה בטלה!

אלא, היינו טעמא דרבי אליעזר,

דאמר קרא: "וביום השמיני ימול בשר ערלתו" (ויקרא יב, ג) - ואפילו בשבת.

ולכתוב רחמנא במילה, וליתו הנה ולגמור מיניה!

משום דאיכא למיפרה:

מה למילה שכן נכרתו עליה שלש עשרה בריתות (בראשית פרק יז).

602. קלב, א

עד כאן לא פליגי רבנן עליה אלא במכשירי מילה,
אבל מילה גופה דברי הכל דוחה שבת, מנלן?

אמר עולא:
הלכה.

וכן אמר רבי יצחק:
הלכה.

מיתיבי:

"מניין לפיקוח נפש שדוחה את השבת?
רבי אלעזר בן עזריה אומר:
מה מילה שהיא אחת מאיבריו של אדם דוחה את השבת,
קל וחומר לפיקוח נפש שדוחה את השבת."
ואי סלקא דעתך 'הלכה', קל וחומר מהלכה מי אתי?
והתניא:
"אמר לו רבי אלעזר בן עזריה:
עקיבא, עצם בשעורה מטמא - הלכה,
ורביעית דם - קל וחומר,
ואין דנין קל וחומר מהלכה!"

אלא, אמר רבי אלעזר:
אתיא "אות" (בראשית יז, יא), "אות" (שמות לא, ג).

אלא מעתה תפילין דכתיב בהן "אות" (שמות יג, טז), לידחי שבת!

אלא,
אתיא "ברית" (בראשית יז, יא) "ברית" (שמות לא, טז).

גדול, דכתיב ביה "ברית" (בראשית יז, יד) לידחי שבת!

אלא, כי אתיא "דרות" (שמות לא, טז) "דרות" (בראשית יז, ז).

ציצית, דכתיב ביה "דרות" לידחי שבת!

אלא, אמר רב נחמן בר יצחק:
דנין "אות", "ברית", "דרות" מ"אות", "ברית" ו"דרות".
לאפוקי הנה דחוד חד הוא דכתיב בהן.

ורבי יוחנן אמר:
אמר קרא: "ביום" (ויקרא יב, ג),

⁸ ונמלתם את בשר ערלתם והיה לאות ברית ביני ובינכם

⁹ אך את שבתותי תשמורו כי אות היא ביני ובינכם לדורותיכם

¹⁰ והיו לאות על ירך ולטוטפות בין עיניך

¹¹ ונמלתם את בשר ערלתכם והיה לאות ברית ביני ובינכם

¹² ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם ברית עולם

¹³ וערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו, ונכרתה הנפש ההוא מעמיה את בריתי הפר

¹⁴ לדורותם ברית עולם

¹⁵ והקימותי את בריתי ביני ובינך ובין זרעך אחרך לדורותם לברית עולם

¹⁶ וטמאה שבעת ימים ... וביום השמיני ימול בשר ערלתו

"ביום" - אפילו בשבת.

אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן:
אלא מעתה מחוסרי כפרה דכתיב בהו: **"ביום"**¹⁷, " (ויקרא יד, י), הקי נמי דדחו שבת?!

ההוא מיבעי ליה: ביום ולא בלילה.

האי נמי מיבעי ליה: ביום ולא בלילה!

ההוא מ"בן שמונת ימים"¹⁸ (בראשית יז, יב).

האי נמי מ"ביום צותו"¹⁹ (ויקרא ז, לו-לח) נפקא!

אף על גב דנפקא מ"ביום צותו", אצטריקא.
סלקא דעתך אמינא: הואיל וחס רחמנא עליה, לאתניי גדלות, בלילה נמי ליתני,
קא משמע לן.

מתקיף לה רבינא:

אלא מעתה:

?הא זר פשר בהן?!

ויהא אונן פשר בהן?!

הא אהדריה קרא.

רב אחא בר יעקב אמר:

אמר קרא: **"שמיני"**²⁰ (ויקרא יב, ג),

"שמיני" - אפילו בשבת.

האי **"שמיני"** מיבעי ליה למעוטי שביעי!

שביעי מ"בן שמונת ימים"²¹ (בראשית יז, יב) נפקא.

ואפתי מיבעי ליה, חד למעוטי שביעי, וחד למעוטי תשיעי.
דאי מחד, הוה אמינא שביעי הוא לא מטא זמניה אבל משמיני ואילך, זמניה הוא!

אלא מחוורתא כרבי יוחנן.

תניא פוּתִיָּה דרְבִּי יוֹחָנָן, וְדִלָּא כָּרַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב:

"שמיני ימול"²² (ויקרא יב, ג) - אפילו בשבת.

ומה אני מקיים: **"מחללה מות יומת"**²³ (שמות לא, יד)?

בשאד מלאכות חוץ ממילה.

או אינו אלא אפילו מילה, ומה אני מקיים **"שמיני ימול"**? חוץ משבת!

תלמוד לומר: **"ביום" - אפילו בשבת.**

¹⁷ וביום השמיני יקח שני כבשים תמימים וכבשה אחת בת שנתה תמימה

¹⁸ בן שמונת ימים ימול לכם כל זכר לדורותיכם

¹⁹ זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם ולמילואים ולזבח השלמים. אשר ציוה ה' את משה בהר סיני **ביום צותו** את בני ישראל להקריב את קרבניהם

לה' במדבר סיני

²⁰ וביום השמיני ימול בשר ערלתו

²¹ בן שמונת ימים ימול לכם כל זכר

²² וביום השמיני ימול בשר ערלתו

²³ ושמרתם את השבת כי קודש היא לכם מחללה מות יומת

603. קלב, א-ב

[**"שמיני ימול"**²⁴ (ויקרא יב, ג) - אפילו בשבת.

ומה אני מקיים: **"מחללה מות יומת"**²⁵ (שמות לא, יד)?

בשאר מלאכות חוץ ממילה.

או אינו אלא אפילו מילה, ומה אני מקיים **"שמיני ימול"**? חוץ משבת!

תלמוד לומר: **"ביום"** - אפילו בשבת.]

אמר רבא:

האי תנא מעיקרא מאי קא ניחא ליה, ולבסוף מאי קא קשיא ליה?

הכי קאמר:

"שמיני ימול" - אפילו בשבת.

ומה אני מקיים **"מחללה מות יומת"**?

בשאר מלאכות חוץ ממילה, אבל מילה דחיא, מאי טעמא?

קל וחומר הוא: ומה צרעת שדוחה את העבודה, אעבודה דוחה את השבת מילה דוחה אותה.

שבת שנדחית מפני העבודה, אינו דין שתהא מילה דוחה אותה!

ומאי **"או אינו"** דקאמר?

הדר אמר: וממאי דצרעת חמורה?

דילמא שבת חמורה, שכן יש בה עונשין ואזהרות הרבה.

אי נמי: וממאי משום דחמירא צרעת היא,

דילמא משום גברא הוא דלא חזי.

ומה אני מקיים **"שמיני ימול"** (ויקרא יב, ג) - חוץ משבת.

תלמוד לומר: **"ביום"** - אפילו בשבת.

²⁴ וביום השמיני ימול בשר ערלתו

²⁵ ושמרתם את השבת כי קודש היא לכם מחללה מות יומת

604. קלב, ב - קלג, א

תַּגְנוּ רַבְּנֵי:

"מִיִּלָּה דוֹחָה אֶת הַצָּרְעַת, בֵּין בְּזַמְנָה בֵּין שְׁלֵא בְּזַמְנָה.
יוֹם טוֹב אֵינָה דוֹחָה אֶלָּא בְּזַמְנָה".

מְנַהֲנֵי מִיִּלִּי?

דְּתַגְנוּ רַבְּנֵי:

"יִמּוּל בָּשָׂר עֲרֻלְתּוֹ" - וְאָף עַל פִּי שֵׁישׁ שֵׁם בְּהֶרֶת, יְקוּץ.
וּמָה אֲנִי מְקַיֵּים "הַשְּׁמֵר בְּנִגְעַת הַצָּרְעַת"²⁶ (דברים כד, ח)?
בְּשִׂאָר מְקוֹמוֹת, חוּץ מִמִּילָה.
אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא אֶפִּילוּ מִיִּלָּה?
וּמָה אֲנִי מְקַיֵּים: "יִמּוּל בָּשָׂר עֲרֻלְתּוֹ"?
בְּזַמְנוֹ שְׂאִין בְּהַ בְּהֶרֶת.
תְּלַמּוּד לֹמֵר: "בָּשָׂר" - וְאָף עַל פִּי שֵׁישׁ שֵׁם בְּהֶרֶת".

אָמַר רַבָּא²⁷:

הֲאִי תַנָּא מְעִיקְרָא מְאִי נִיחָא לִיה?
וּלְבִסּוּף מְאִי קְשִׁיא לִיה?

הֲכִי קָאָמַר:

"יִמּוּל בָּשָׂר עֲרֻלְתּוֹ" - וְאָף עַל פִּי שֵׁישׁ בְּהֶרֶת.
וּמָה אֲנִי מְקַיֵּים: "הַשְּׁמֵר בְּנִגְעַת הַצָּרְעַת"?
בְּשִׂאָר מְקוֹמוֹת חוּץ מִמִּילָה.
אֲבָל מִיִּלָּה דוֹחָה אֶת הַצָּרְעַת.
מְאִי טַעְמָא?
דְּאֲתִיָּא מְקַל וְחוֹמֵר:
וּמָה שְׁבַת חֲמוּרָה, מִיִּלָּה דוֹחָה אוֹתָהּ,
צָרְעַת לֹא כָּל שְׁכָן!?

וּמְאִי "אוֹ אֵינוֹ" דְּקָאָמַר?

הֲדַר קָאָמַר:

מְמַאי דְּשִׁבַּת חֲמוּרָא, דִּילְמָא צָרְעַת חֲמוּרָא? שְׁכָן דוֹחָה אֶת הַעֲבוּדָה, וְעוֹבְדָה דוֹחָה אֶת הַשְּׁבַת!
תְּלַמּוּד לֹמֵר: "בָּשָׂר" - וְאָף עַל פִּי שֵׁישׁ שֵׁם בְּהֶרֶת.

לִישְׁנָא אַחֲרֵינָא:

מִיִּלָּה דוֹחָה אֶת הַצָּרְעַת.

מְאִי טַעְמָא?

דְּאֲתִי עֲשֵׂה וְדַחֵי לֹא תַעֲשֶׂה.

וּמְאִי "אוֹ אֵינוֹ" דְּקָאָמַר?

הֲדַר קָאָמַר:

אִימַר דְּאָמְרֵינֵי דְּאֲתִי עֲשֵׂה וְדַחֵי אֶת לֹא תַעֲשֶׂה - לֹא תַעֲשֶׂה גְרִידָא,

הֲאִי - עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה הוּא,

וּמָה אֲנִי מְקַיֵּים "יִמּוּל בָּשָׂר עֲרֻלְתּוֹ"?

בְּזַמְנוֹ שְׂאִין שֵׁם בְּהֶרֶת,

תְּלַמּוּד לֹמֵר: "בָּשָׂר": וְאָף עַל פִּי שֵׁישׁ שֵׁם בְּהֶרֶת.

²⁶ הַשְּׁמֵר בְּנִגְעַת הַצָּרְעַת לְשִׁמּוּר מְאֹד וְלַעֲשׂוֹת כֻּל אֲשֶׁר יִרְוּ אֶתְכֶם הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם כְּאֲשֶׁר צִוִּיתִים תִּשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת²⁷ תוֹד"ה הֲדַר גּוֹרֵס רַבָּה.

תינח גְדוּל', דְּכָתִיב בְּהוּ: **"בְּשֵׁר"**²⁸ (בראשית יז, יד).
 'קָטוֹן נְמִי כְּתִיב בִּיה **"בְּשֵׁר"**,
 'בֵּינוֹנִי, מִנָּא לֹן?

אָמַר אַבְי:
 אֲתֵיָא מְבִינָא.

מ'גְדוּל' לֹא אֲתֵיָא - שְׁכֵן עֲנוּשׁ כֶּרֶת,
 מ'קָטוֹן' לֹא אֲתֵיָא - שְׁכֵן מִלָּה בְּזִמְנָה,
 הַצַּד הַשְּׂוֶה שָׁבֵהוּ שְׁכֵן גִּמְלוּלִין, וְדוֹחִין אֶת הַצֶּרַעַת,
 אִף כֹּל שְׁנִימְלוּלִין - דוֹחִין אֶת הַצֶּרַעַת.

רַבָּא אָמַר:
 מִלָּה בְּזִמְנָה דוֹחָה, לֹא צְרִיכָא קָרָא,
 מְקַל וְחוֹמֵר אֲתֵיָא:
 וּמָה שֶׁבֶת דְּחַמְיָא דוֹחָה, צֶרַעַת לֹא כָּל שְׁכֵן!?

אָמַר לִיה רַב סְפָרָא לְרַבָּא:
 מִמָּאי דְשֶׁבֶת חַמְיָא?
 דִּילְמָא צֶרַעַת חַמְיָא, שְׁכֵן דוֹחָה אֶת הַעֲבוּדָה, וְעֲבוּדָה דוֹחָה אֶת הַשֶּׁבֶת!

הֵתָם - לָאוּ מִשּׁוּם דְּחַמְיָא צֶרַעַת, אֲלֵא מִשּׁוּם דְּגִבְרָא הוּא דְלֹא חֲזִי.

אִמָּאי: וְיִקוּץ בְּהֵרְתוּ וְעֲבוּד!

מְחוּסָר טְבִילָה הוּא.

תֵּינַח נְגַעִים טְמֵאִים, נְגַעִים טְהוּרִים, מָאי אֵיכָא לְמִימַר!?

אֲלֵא אָמַר רַב אֲשִׁי:
 הֵיכָא אֲמַרִּין דְּאֵתִי עֲשֵׂה וְדַחִי לֹא תַעֲשֵׂה כְּגוֹן מִלָּה בְּצֶרַעַת,
 אִי נְמִי צִיָּעִית וְכִלְאִים, דְּבַעֲיִדְנָא דְּמַתְּעַקֵּר לָאוּ, קָא מוֹקִים עֲשֵׂה,
 הֵכָא - בְּעִידְנָא דְּמַתְּעַקֵּר לְלָאוּ, לֹא קָא מוֹקִים עֲשֵׂה.

קלג, א וְהָא דְרַבָּא וְרַב סְפָרָא אֲתֵיָא הֵיא,
 דְּתֵיָא:

"בְּשֵׁר" - וְאִף עַל פִּי שֵׁשׁ שָׁם בְּהֵרֶת יְמוּל,

דְּבָרֵי רַבִּי יֵאֵשִׁיָה.

רַבִּי יוֹנָתָן אֹמֵר:

אִינוּ צְרִיָה, שֶׁבֶת חַמְוָה דוֹחָה, צֶרַעַת לֹא כָּל שְׁכֵן".

605. קלג, א

אמר מר:

"בשר" - אף על פי שיש שם בהרת ימול,
דברי רבי יאשיהו.

הא למה לי קרא?
דבר שאין מתפנין הוא,
ודבר שאין מתפנין - מותר!

אמר אביי:

לא נצרכא אלא לרבי יהודה,
דאמר: דבר שאין מתפנין - אסור.

רבא אמר:

אפילו תימא רבי שמעון,
מודה רבי שמעון ב'פסיק רישיה ולא ימות'.

ואביי, לית ליה האי סברא?
והא אביי ורבא דאמרי תרווייהו:
מודה רבי שמעון ב'פסיק רישיה ולא ימות'!

ביתר דשמעיה מרבא סברה.

איכא דמתני להא דאביי ורבא אהא:

"השומר בנגע הצרעת לשומר מאד ולעשות"²⁹ (דברים כד, ח).
לעשות אי אתה עושה,
אבל עושה אתה בסיב שעל גבי רגלו, ובמוט שעל גבי כתיפו.
ואם עברה עברה.

והא למה לי קרא?

דבר שאין מתפנין הוא,
ודבר שאין מתפנין - מותר!

אמר אביי:

לא נצרכא אלא לרבי יהודה,
דאמר: דבר שאין מתפנין אסור.

ורבא אמר אפילו תימא רבי שמעון,
ומודה רבי שמעון ב'פסיק רישיה ולא ימות'.

ואביי, לית ליה האי סברא?
והא אביי ורבא דאמרי תרווייהו:
מודה רבי שמעון ב'פסיק רישיה ולא ימות'!

לביתר דשמעיה מרבא סברה.

ואביי אליבא דרבי שמעון, האי "בשר" מאי עביד ליה?

אמר רב עמרם:

²⁹ השומר בנגע הצרעת לשומר מאד ולעשות ככל אשר יורו אתכם הכהנים הלויים כאשר צויתם תשמרו לעשות

באומר לקוץ בהרתו הוא מתפנין.

תינח גדול, קטן - מאי איכא למימר?

אמר רב משרשיא:

באומר אבי הבן לקוץ בהרת דבגו הוא קא מתפנין.

ואי איכא אחר, ליעביד אחר!

דאמר רבי שמעון בן לקיש:

כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה,

אם אתה יכול לקיים שניהם, מוטב,

ואם לאו - יבא עשה וידחה לא תעשה!

דליכא אחר.

606. קלג, א

אמר מר:
 "יום טוב אינה דוחה אלא בזמנה בלבד".

מנא הני מילי?

אמר הוה, וכן תנא דבי הוה:
 "אמר קרא: "לא תותירו ממנו עד בקר"³⁰ (שמות יב, י), שאין תלמוד לומר: "עד בקר", מה תלמוד לומר: "עד בקר"? בא הכתוב ליתן לו בקר שני לשריפתו".

אביי אמר:
 אמר קרא: "עלת שבת בשבתו"³¹ (במדבר כה, י), ולא עולת חול בשבת, ולא עולת חול ביום טוב.

רבא אמר:
 אמר קרא: "הוא לבדו יעשה לכם"³² (שמות יב, טז), "הוא" - ולא מכשירין. "לבדו" - ולא מילה שלא בזמנה, דאתיא מקל וחומר.

רב אשי אמר:
 "שבתון"³³ (ויקרא כג, לט) - עשה הוא, והנה ליה יום טוב עשה ולא תעשה, ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה.

³⁰ לא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בוקר באש תשרופו

³¹ עלת שבת בשבתו על עולת התמיד ונסכה

³² מקרא קודש יהיה לכם כל מלאכה לא ייעשה בהם אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם

³³ אך בחמשה עשר יום לחודש השביעי באספקם את-תבואת הארץ תחגו את-חג-יהוה שבעת ימים ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון.

607. קלג, א

"בִּלְלֵי אִמְרוּ רַבֵּי עֲקִיבָא:

[כָּל מְלָאכָה שְׂאֵפְשֵׁר לַעֲשׂוֹתָהּ מִמַּעַרְבֵי שַׁבָּת - אֵינָה דוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת.
שְׂאֵי אֵפְשֵׁר לַעֲשׂוֹתָהּ מִמַּעַרְבֵי שַׁבָּת - דוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת]

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב:
הִלְכָה כְּרַבֵּי עֲקִיבָא.

וַתֵּגַן נָמִי גַבֵּי פְסַח כִּי הָאִי גּוֹזָא.

"בִּלְלֵי אִמְרוּ רַבֵּי עֲקִיבָא:

כָּל מְלָאכָה שְׂאֵפְשֵׁר לָהּ לַעֲשׂוֹתָהּ מִמַּעַרְבֵי שַׁבָּת - אֵינָה דוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת.
שְׂחִיטָה שְׂאֵי אֵפְשֵׁר לַעֲשׂוֹתָהּ מִמַּעַרְבֵי שַׁבָּת - דוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת" (פסחים סו.).

וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב:
הִלְכָה כְּרַבֵּי עֲקִיבָא.

וְצָרִיכָא.

דְּאִי אֲשַׁמְעִינָן גַּבֵּי מִלְּהָ,

הֵתָם: הוּא דְּמַכְשִׁירֵין אֵפְשֵׁר לַעֲשׂוֹתָהּ מֵאֲתָמוּל - לֹא דְּחוּ שַׁבָּת, דְּלִיכָא כְּרַת,
אָבַל פְּסַח דְּאִיכָא כְּרַת, אֵימָא לִידְחוּ שַׁבָּת.

וְאִי אֲשַׁמְעִינָן גַּבֵּי פְסַח, מְשׁוּם דְּלֹא נִכְרְתוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשׁ עֲשָׂרָה בְּרִיתוֹת.

אָבַל מִלְּהָ דְּנִכְרְתוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשׁ עֲשָׂרָה בְּרִיתוֹת אֵימָא לִידְחוּ שַׁבָּת.

צָרִיכָא.

608. קלג, א-ב

משנה

עוֹשֵׂין כָּל צְרָכֵי מִילָה בַשַּׁבָּת:
 מוֹהֲלִין,
 וּפּוֹרְעִין,
 וּמוֹצְצִין,
 וְנוֹתְנִין עֲלֶיהָ אִיסְפְּלִנִית וְכַמּוֹן.
 אִם לֹא שָׁחַק מֵעֶרֶב שַׁבַּת - לוֹעֵס בְּשִׁינָיו וְנוֹתֵן.
 אִם לֹא טָרַף יָיִן וְשֶׁמֶן מֵעֶרֶב שַׁבַּת - יִנְתֵּן זֶה בְּעַצְמוֹ וְזֶה בְּעַצְמוֹ.
 וְאִין עוֹשֵׂין לָהּ חֲלוּקָה לְכַתְחִילָהּ, אֲבָל כּוֹרֵךְ עֲלֶיהָ סְמֻרְטוֹט.
 אִם לֹא הִתְקִין מֵעֶרֶב שַׁבַּת - כּוֹרֵךְ עַל אֶצְבָּעוֹ וּמִבֵּיא, וְאִפִּילוֹ מִחֻצָּר אַחֲרָת.

קלג, ב גמרא

מִכְּדֵי קִתְנֵי פוֹלְהוּ, "כָּל צְרָכֵי מִילָה" - לְאַתּוּיִי מֵאִי?

לְאַתּוּיִי הָא דִּתְנֵי רַבֵּנּוּ:

"הַמֵּל - כָּל זְמַן שֶׁהוּא עוֹסֵק בְּמִילָה חוֹזֵר,
 בֵּין עַל הַצִּיצִין הַמַּעֲבִיבִין אֶת הַמִּילָה,
 בֵּין עַל הַצִּיצִין שֶׁאִין מַעֲבִיבִין אֶת הַמִּילָה.
 פִּירֵשׁ - עַל צִיצִין הַמַּעֲבִיבִין אֶת הַמִּילָה - חוֹזֵר,
 עַל צִיצִין שֶׁאִין מַעֲבִיבִין אֶת הַמִּילָה - אֵינוֹ חוֹזֵר."

מֵאַן תִּנָּא "פִּירֵשׁ אֵינוֹ חוֹזֵר"?

אָמַר רַבֵּה בַר בַּר חֲנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:
 רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בְּנֵי שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה הִיא.
 דִּתְנִיא:

"אֲרַבְעָה עָשָׂר שָׁחַל לְהִיּוֹת בַּשַּׁבָּת:
 מִפְּשִׁיט אָדָם הַפֶּסַח עַד הַחֹזָה,
 דְּבַרֵי רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בְּנֵי שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה.
 וְחַכְמַיִם אוֹמְרִים:
 מִפְּשִׁיטִין אֶת כּוֹלוֹ."

מֵמֵאִי? עַד כָּאן לֹא קָאָמַר רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בְּנֵי שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה,
 הָתָם - מִשּׁוֹם דְּלֹא בְּעֵינָן "זֶה אֵלֵי וְאַנְהוּ"³⁴ (שְׁמוֹת טו, ג).
 אֲבָל הָכֵא - דְּבְעֵינָן "זֶה אֵלֵי וְאַנְהוּ", הִכִּי נָמִי.

דִּתְנִיא:

"זֶה אֵלֵי וְאַנְהוּ" (שְׁמוֹת טו, ג) - הַתְּנָא לַפְּנִי בְּמַצּוֹת,

עֲשֵׂה לַפְּנִי סוּכָה נְאֻה,
 וְלוֹלֵב נְאֻה,
 וְשׁוֹפֵר נְאֻה,
 צִיצִית נְאֻה,
 סֵפֶר תּוֹרָה נְאֻה, וְכַתּוּב בּוֹ לְשִׁמּוֹ בְּדִיוֹ נְאֻה, בְּקוֹלְמוֹס נְאֻה, בְּלִבְלָר אוֹמֵן,
 וְכוֹרְכוֹ בְּשִׁירָאִין נְאֻין.

אָבָא שְׂאוּל אוֹמֵר:

"וְאַנְהוּ" - הֵוִי דוֹמָה לוֹ,
 מַה הוּא חֲנָן וְרַחוּם - אִף אַתָּה הֵוִי חֲנָן וְרַחוּם!"

³⁴ זֶה אֵלֵי וְאַנְהוּ אֱלֹהֵי אָבִי וְאֵרוֹמְמַנְהוּ

אָלָא אָמַר רַב אִשִּׁי:

הָא מְנִי? רַבִּי יוֹסִי הִיא,

דְּתַנּוּ:

"בֵּין שְׁנֵי נְרָאָה בְּעֵלִיל, וּבֵין שְׁלָא נְרָאָה בְּעֵלִיל - מְחַלְלִין עָלֶיהּ אֶת הַשַּׁבָּת.

רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר:

נְרָאָה בְּעֵלִיל - אִין מְחַלְלִין עָלֶיהּ אֶת הַשַּׁבָּת" (ראש השנה כא:).

מַמַּאי? דִּילְמָא עַד כָּאן לֹא קָאָמַר רַבִּי יוֹסִי הֵתָם ³⁵ אָלָא מְשׁוּם דְּלֹא נִיתְנָה שַׁבָּת לְיַדְחוּת,

אָבַל הָכָא - דְּנִיתְנָה שַׁבָּת לְיַדְחוּת, הָכִי נָמִי.

אָלָא, אָמְרִי נְהַרְדְּעִי:

רַבְּנָן דְּפִלְגִי עָלֶיהּ דְּרַבִּי יוֹסִי הִיא.

דְּתַנּוּ:

"אֲרַבְעָה בְּהַיָּם נִבְנְסִין,

שְׁנַיִם בְּיָדַם שְׁנַיִם סְדָרִים.

וּשְׁנַיִם בְּיָדַם שְׁנַיִם בְּזִיכִין.

וְאַרְבַּעַה מְקַדִּימִין לְפָנֶיהֶם, שְׁנַיִם - לִיטּוּל שְׁנַיִם סְדָרִים, וּשְׁנַיִם לִיטּוּל - שְׁנַיִם בְּזִיכִין.

הַמְכַנְיָסִין - עוֹמְדִים בְּצַפּוֹן וּפְנִיָהֶם לְדָרוֹם,

וְהַמוֹצִיאִין - עוֹמְדִים בְּדָרוֹם וּפְנִיָהֶם לְצַפּוֹן,

אֵלּוּ מוֹשְׁכִים, וְאֵלּוּ מְנִיחִין,

טַפְּחוּ שֵׁל זֶה, בְּצַד טַפְּחוּ שֵׁל זֶה, מְשׁוּם שְׁנַאָמַר: "לְפָנֶי תָּמִיד" ³⁶ (שמות כה, ל).

רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר:

אֲפִילוּ אֵלּוּ נוֹטְלִין וְאֵלּוּ מְנִיחִין, אִף זֶה הִיא בְּכָלל "תָּמִיד" (מנחות צט:).

³⁵ ע"פ הגהות הב"ח

³⁶ ונתת על השולחן לחם פנים לפני תמיד

609. קלג, ב

תנו רבנן:
 "מהלקטין את המילה,
 ואם לא הילקט - ענוש פרת".

מני?

אמר רבי כהנא:
 אומן.

מתקיף לה רב פפא:
 אומן?!
 לימא להו: אנא עבדי פלגא דמצנה, אתון עבדיתו פלגא דמצנה.

אלא, אמר רב פפא:
 גדול.

מתקיף לה רב אשי:
 גדול בהדיא כתיב ביה: "וערל זכר אשר לא ימול"³⁷ (בראשית יז, יד)!

אלא אמר רב אשי:
 לעולם אומן,
 וכגון דאתא בין השמשות דשבת, ואמרו ליה: לא מספקת!
 ואמר להו: מספקינא, ועבד ולא איסתפק, ואישתכח דחבורה הוא דעבד וענוש פרת.

³⁷ וערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונכרתה הנפש ההיא מעמיה את בריתי הפר

610. קלג, ב

[**"עושיין כל צרכי מילה בשבת: ... ו] מוצצין".**

אמר רב פפא:

**האי אומנא דלא מייץ - סכנה הוא,
ועברין ליה.**

פשיטא, מדקא מחללי עליה שבתא סכנה הוא!

**מהו דתימא: האי דם מיפקד פקיד.
קא משמע לן: חבורי מיחבר.**

ודומיא ד"איספלינית וכמון",

**מה איספלינית וכמון כי לא עביד סכנה הוא,
אף הכי נמי כי לא עביד סכנה הוא.**

611. קלג, ב - קלד, א

"ונותנין עליה איספלינית".

אמר אבוי:

אמרה לי אם: איספליניתא דכולהון כיבי שב מינאי תרבא וחדא קירא.

רבא אמר:

קירא וקלבא רישיןא.

דרשה רבא במחוזא,

קרעיהו בני מניומי אסיא למנייהו.

אמר להו:

שבקי לכו חדא,

דאמר שמואל:

קלד, א. האי מאן דמשי אפיה ולא נגיב טובא נקטרו ליה אַחַספּניתא.

מאי תקנתיה?

לימשי טובא במיא דסילקא.

612. קלד, א

"לא שחק מערב שבת. [- לועס בשיניו ונותן.
 אם לא טרף יין ושמן מערב שבת - ינתן זה בעצמו וזה בעצמו"]".

תנו רבנן:

"דברים שאין עושין למילה בשבת עושין לה ביום טוב.
 שוחקין לה כמון, וטורפין לה יין ושמן".

אמר ליה אבוי לרב יוסף:

מאי שנא כמון ביום טוב? דחזי לקדרה,

יין ושמן - חזי נמי בשבת לחולה!

דתניא:

"אין טורפין יין ושמן לחולה בשבת.

אמר רבי שמעון בן אלעזר משום רבי מאיר:

אף טורפין יין ושמן.

אמר רבי שמעון בן אלעזר:

פעם אחת חש רבי מאיר במעיו, ובקשנו לטרוף לו יין ושמן ולא הנחנו.

אמרנו לו: דבריה יבטלו בחייה?!

אמר לנו: אף על פי שאני אומר כך וחבירי אומרים כך,

מימי לא מלאני לבי לעבור על דברי חבירי".

הוא ניהו דמחמיר אנפשיה, אבל לכולי עלמא שרי!

התם - לא בעי ליכא,

הכא - בעי ליכא.

הכא נמי ניעביד ולא לילך!

היינו דקתני: נותן זה בפני עצמו וזה בפני עצמו.

613. קלד, א

תְּנוּ רַבֵּנּוּ:

"אִין מְסַנְיִן אֶת הַחֲרָדֵל בְּמַסְנַנְתָּ שְׁלוֹ,
וְאִין מְמַתְקִין אוֹתוֹ בְּגַחְלַת".

אָמַר לִיה אַבִּי לְרַב יוֹסֵף:

מַאי שָׁנָא מְהֵא דְתַנּוּ:

"נֹתְנִים בִּיצָה בְּמַסְנַנְתָּ שֶׁל חֲרָדֵל" (שבת קלט:)?

אָמַר לִיה:

הָתָם - לֹא מִיחֻזִּי כְבוֹרֵר,

הֲכֵא - מִיחֻזִּי כְבוֹרֵר.

"וְאִין מְמַתְקִין אוֹתוֹ בְּגַחְלַת".

וְהִתְנִיָּא:

"מְמַתְקִין אוֹתוֹ בְּגַחְלַת"!

לֹא קִשְׂיָא:

כֵּאן - בְּגַחְלַת שֶׁל מַתְכָּת,

כֵּאן - בְּגַחְלַת שֶׁל עֵץ.

אָמַר לִיה אַבִּי לְרַב יוֹסֵף:

מַאי שָׁנָא מְבִישְׂרָא אַגוּמְרִי!

אָמַר לִיה:

הָתָם - לֹא אֶפְשָׁר,

הֲכֵא - אֶפְשָׁר.

אָמַר לִיה אַבִּי לְרַב יוֹסֵף:

מַהוּ לְגַבּוּ?

אָמַר לִיה: אָסוּר.

מַאי שָׁנָא מְלִישָׁה?

אָמַר לִיה:

הָתָם - לֹא אֶפְשָׁר,

הֲכֵא - אֶפְשָׁר.

וְהָא אַמְרֵי נְהַרְדְּעִי:

גְּבִינָה בֵּת יוֹמָא מַעְלֵיָא!

הֲכֵי קְאָמְרִי: אֶפִּילוּ גְבִינָה בֵּת יוֹמָא מַעְלֵיָא.

614. קלד, א

"אין עושין לה חלוק".

אמר אביי:

אמרה לי אם:

האי חלוק דינוקא, לפניה לסיטרא לעילאי, דילמא מידביק גרדא מיניה, ואתי לדי פרות שפכה.

אימיה דאביי עבדא כיסתתא לפלגא.

אמר אביי:

האי ינוקא דלית ליה חלוק,

ליתיה בליתא דאית ליה שיפתא, וליפרכיה לשיפתא לתתאי, ועייף ליה לעילאי.

ואמר אביי:

אמרה לי אם:

האי ינוקא דלא ידיע מפקתיה, לשייפיה מישחא, ולוקמיה להדי יומא, והיכא דזיג - ליקרעיה בשערותא שתי וערב, אבל בכלי מתכות - לא, משום דזריף.

ואמר אביי:

אמרה לי אם:

האי ינוקא דלא מייז, מיקר הוא³⁸ דקר פומיה.

מאי תקנתיה?

ליתו פסא גומרי, ולינקטיה ליה להדי פומיה, דחיים פומיה ומייז.

ואמר אביי:

אמרה לי אם:

האי ינוקא דלא מנשתיה, לינפפיה בנפוחתא ומנשתיה.

ואמר אביי:

אמרה לי אם:

האי ינוקא דלא מעזי ליתו סליתא דאימיה ולישרקיה עילויה, ומעזי.

ואמר אביי:

אמרה לי אם:

האי ינוקא דקטין, ליתו לסילתא דאימיה, ולישרקיה עילויה מקוטנא לאולמא. ואי אלים - מאולמא לקוטנא.

ואמר אביי:

אמרה לי אם:

האי ינוקא דסומק - דאפתי לא איבלע ביה דמא, ליתרחו ליה עד דאיבלע ביה דמא, ולימקהלוג. רזק דאפתי³⁹ לא נפל ביה דמיה, ליתרחו עד דנפל ביה דמיה, ולימקהלוג.

דתניא:

³⁸ גירסת הגהות הב"ח ורש"י.

³⁹ עין יעקב וכתב"י, וכך משמע מטוש"ע יו"ד רסג, א

"אמר רבי נתן:

פעם אחת הלכתי לכרכי הים, ובאת אשה לפני שמלה בנה ראשון ומת, שני ומת,
שלישי הביאתו לפני, ראיתיו שהוא אדום.
אמרתי לה: המתיני עד שיכלע בו דמו,
המתינה לו עד שנכלע בו דמו, ומלה אותו וחייה,
והיו קורין אותו "נתן הבבלי" על שמי.
שוב פעם אחת הלכתי למדינת קפוטקיא,
ובאת אשה אחת לפני שמלה בנה ראשון ומת, שני ומת,
שלישי הביאתו לפני, ראיתיו שהוא ירוק. הצצתי בו ולא ראיתי בו דם ברית,
אמרתי לה: המתיני לו עד שיפול בו דמו, והמתינה לו ומלה אותו וחייה,
והיו קורין שמו "נתן הבבלי" על שמי".

615. קלד, ב

מְשָׁנָה

מרחיצין את הקטן,
 בין לפני המילה ובין לאחר המילה,
 ומזלפין עליו ביד, אבל לא בבלי.
 רבי אלעזר בן עזריה אומר:
 מרחיצין את הקטן, ביום השלישי שחל להיות בשבת,
 שנאמר: "וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְהֵיוֹתָם בְּאֵמִים" (בראשית לד, כה).
 ספק ואנדרוגינוס - אין מחללין עליו את השבת.
 ורבי יהודה מתיר באנדרוגינוס.

גְּמָרָא

וְהָא אָמַרְתָּ רִישָׁא "מְרַחֲצִין"!

רב יהודה ורבה בר אבונה דאמרי תרוניהו:
 "כיצד" תני.

"מרחיצין את הקטן בין לפני מילה בין לאחר מילה.
 כיצד?
 מזלפין עליו ביד אבל לא בבלי".

אמר רבא:

וְהָא "מְרַחֲצִין" קְתַנִּי!

אלא אמר רבא:

הכי קתני:

"מרחיצין את הקטן בין מלפני מילה בין לאחר המילה,
 ביום הראשון - כדרךכו,
 וביום השלישי שחל להיות בשבת - מזלפין עליו ביד, אבל לא בבלי.
 רבי אלעזר בן עזריה אומר:
 מרחיצין את הקטן ביום השלישי שחל להיות בשבת,
 שנאמר: "וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְהֵיוֹתָם בְּאֵמִים".

תניא כותיה דרבא:

"מרחיצין את הקטן בין לפני מילה בין לאחר מילה,
 ביום ראשון כדרךכו,
 וביום השלישי שחל להיות בשבת מזלפין עליו ביד.
 רבי אלעזר בן עזריה אומר:
 מרחיצין את הקטן ביום השלישי שחל להיות בשבת.
 ואף על פי שאין ראיה לדבר, זכר לדבר,
 שנאמר: "וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְהֵיוֹתָם בְּאֵמִים".
 ובשהו מזלפין אין מזלפין לא בכוס ולא בקערה ולא בבלי - אלא ביד".

אתאן לתנא קמא.

מאי "אף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר"?

משום 'גדול' - לא סליק בישרא הייא,
 'קטן' - סליק ביה בישרא הייא.

ההוא דאתא לקמיה דרבא,
 אורי ליה כשמעתיה.

איחלש רבא,

אמר: אנא בהדי תרגימנא דסבי למה לי?

אמרו ליה רבנן לרבא:

והתגיף כוותיה דמר!

אמר להו: מתגיתין כוותיהו דיקא.

ממאי?

מדקאמר: "רבי אלעזר בן עזריה אומר:

מרחיצין את הקטן ביום השלישי שחל להיות בשבת",

אי אמרת בשלמא: תנא קמא מזלפין קאמר היינו דקאמר ליה רבי אלעזר בן עזריה מרחיצין.

אלא אי אמרת: תנא קמא מרחיצין ביום הראשון קאמר, ומזלפין ביום השלישי,

האי רבי אלעזר בן עזריה אומר מרחיצין "אף מרחיצין" מיבעי ליה!

כי אתא רב דימי אמר רבי אלעזר:

הלכה כרבי אלעזר בן עזריה.

616. קלד, ב

["מרחיצין את הקטן,
בין לפני המילה ובין לאחר המילה"].

הוּוּ בַּהּ בְּמַעֲרָבָא:
הֲרַחֲצַת כָּל גּוּפוֹ, אִו הֲרַחֲצַת מִילָה?

אָמַר לְהוּוּ הַהוּא מְרַבְּנָן, וְרַבִּי יַעֲקֹב שְׁמִיָּה:
מִסְתַּבְּרָא הֲרַחֲצַת כָּל גּוּפוֹ,
דְּאִי סָלְקָא דְעַתְדָּה הֲרַחֲצַת מִילָה, מִי גָרַע מַחְמִין עַל גְּבִי מַכָּה,
דְּאָמַר רַב:
אִין מוֹנְעִין חֲמִין וְשָׁמוֹן מַעַל גְּבִי מַכָּה בְּשַׁבָּת!

מִתְקִיף לָהּ רַב יוֹסֵף:
וְלֹא שְׁנֵי לָהּ בֵּין חֲמִין שְׁהוּחֲמוּ בְּשַׁבָּת לְחֲמִין שְׁהוּחֲמוּ מַעֲרַב שַׁבָּת!?

מִתְקִיף לָהּ רַב דִּימִי:
וּמַמְאֵי דְהִכָּא בְּחֲמִין שְׁהוּחֲמוּ בְּשַׁבָּת פְּלִיגִי?
דִּילְמָא בְּחֲמִין שְׁהוּחֲמוּ בְּעֶרְבַּ שַׁבָּת פְּלִיגִי!

אָמַר אַבְיִי:
אָנָּא בְּעֵאֵי דְאִישְׁנֵי לִיהּ,
וְקַדָּם וְשְׁנֵי לִיהּ רַב יוֹסֵף, מִפְּנֵי שְׁסַפְנָה הוּא לֹא.

אִיתְמַר נְמִי:
כִּי אָתָּא רַבִּין אָמַר רַבִּי אַבְהוּ אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר,
וְאָמַר לָהּ: אָמַר רַבִּי אַבְהוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:
הֲלִכְהוּ כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּן עֲזַרְיָה,
בֵּין בְּחֲמִין שְׁהוּחֲמוּ בְּשַׁבָּת, בֵּין בְּחֲמִין שְׁהוּחֲמוּ מַעֲרַב שַׁבָּת,
בֵּין הֲרַחֲצַת כָּל גּוּפוֹ, בֵּין הֲרַחֲצַת מִילָה,
מִפְּנֵי שְׁסַפְנָה הִיא לֹא.

617. קלד, ב

גופא:

אמר רב:

אין מונעין חמין ושמן מעל גבי מכה בשבת.

ושמואל אמר:

נותן חוץ למכה, ושותת ויורד למכה.

מיתבי:

"אין נותנין שמן וחמין על גבי מוך ליתן על גבי מכה בשבת!"

התם - משום סחיטה.

תא שמע:

"אין נותנין חמין ושמן על גבי מוך, שעל גבי מכה בשבת!"

התם נמי משום סחיטה.

תניא כותיה דשמואל:

"אין נותנין חמין ושמן על גבי מכה בשבת,
אבל נותנין חוץ למכה ושותת ויורד למכה."

618. קלד, ב

תנו רבנן:

"נותנין על גבי המכה:

מוך יבש וספוג יבש,

אבל לא - גמי יבש ולא כתייתין יבשין".

קשיא כתייתין אכתייתין!

לא קשיא:

הא - בחדתי,

הא - בעתיקי.

אמר אביי:

שמע מינה: הני כתייתין מסו.

619. קלד, ב - קלה, א

"סִפְקַ וְאַנְדְרוּגִינוּס -] אִין מַחְלִין עֲלִיו אֶת הַשַּׁבָּת.
וְרַבֵּי יְהוּדָה מִתִּיר בְּאַנְדְרוּגִינוּס".]

תְּנֵי רַבְנֵי:

"עֲרַלְתּוֹ"⁴⁰ (ויקרא יב, ג) -

עֲרַלְתּוֹ וְדַאי - דּוּחָה אֶת הַשַּׁבָּת,
וְלֹא סִפְקַ - דּוּחָה אֶת הַשַּׁבָּת.

קלה, א

עֲרַלְתּוֹ וְדַאי - דּוּחָה אֶת הַשַּׁבָּת,
וְלֹא אַנְדְרוּגִינוּס - דּוּחָה אֶת הַשַּׁבָּת.
רַבֵּי יְהוּדָה אֹמְרִים:

אַנְדְרוּגִינוּס - דּוּחָה אֶת הַשַּׁבָּת, וְעִנּוּשׁ בְּרִית.

עֲרַלְתּוֹ וְדַאי - דּוּחָה אֶת הַשַּׁבָּת,
וְלֹא נוֹלַד בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת דּוּחָה אֶת הַשַּׁבָּת.
עֲרַלְתּוֹ וְדַאי - דּוּחָה אֶת הַשַּׁבָּת,
וְלֹא נוֹלַד בְּשָׂהוּא מֵהוּל דּוּחָה אֶת הַשַּׁבָּת.
שְׁבִית שְׂמַאי אֹמְרִים:

צְרִיךְ לְהִטִּיף מִמֶּנּוּ דָם בְּרִית,
וּבֵית הַלֵּל אֹמְרִים:

אִינוּ צְרִיךְ.

אָמַר רַבֵּי שְׂמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר:

לֹא נַחְלְקוּ בֵּית שְׂמַאי וּבֵית הַלֵּל עַל נוֹלַד בְּשָׂהוּא מֵהוּל שְׂצָרִיךְ לְהִטִּיף מִמֶּנּוּ דָם בְּרִית,
מִפְּנֵי שְׂעֲרָלָה בְּבוֹשָׁה הִיא.
עַל מָה נַחְלְקוּ?

עַל גַּר שְׁנֵתִיגִיד בְּשָׂהוּא מֵהוּל,
שְׁבִית שְׂמַאי אֹמְרִים:

צְרִיךְ לְהִטִּיף מִמֶּנּוּ דָם בְּרִית,
וּבֵית הַלֵּל אֹמְרִים:

אִין צְרִיךְ לְהִטִּיף מִמֶּנּוּ דָם בְּרִית.

אָמַר מֶר:

"לֹא סִפְקַ דּוּחָה אֶת הַשַּׁבָּת".

לְאַתְנֵי מַאי?

לְאַתְנֵי הֵא דְתֵנִי רַבְנֵי:

"בֶּן שְׁבַעָה - מַחְלִין עֲלִיו אֶת הַשַּׁבָּת,
וּבֶן שְׂמֹנָה - אִין מַחְלִין עֲלִיו הַשַּׁבָּת.

סִפְקַ בֶּן שְׁבַעָה סִפְקַ בֶּן שְׂמֹנָה - אִין מַחְלִין עֲלִיו אֶת הַשַּׁבָּת.
בֶּן שְׂמֹנָה - הֲרִי הוּא כְּאַבְנֵי, וְאַסּוּר לְטַלְטְלוּ.
אָבַל אִמּוֹ שׁוּחָה וּמִנִּיקְתּוֹ מִפְּנֵי הַסְּכָנָה".

⁴⁰ וביום השמיני ימול בשר ערלתו